

prof. dr hab. inż. Zbigniew Ciekankowski
Menedżerska Akademia Nauk Stosowanych
w Warszawie

Warszawa dn. 28.10.2024 r.

RECENZJA
ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr. Tomasza Olejnika

opracowanej pod tytułem

PLANOWANIE W ORGANACH
I PODMIOTACH ADMINISTRACJI TERENOWEJ
ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO NA PRZYKŁADZIE
WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

1. Ocena ogólna

Na podstawie uchwały nr 36/NOB/2024 Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego z dnia 07 października 2024 roku w sprawie powołania recenzentów postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, dokonano oceny rozprawy doktorskiej. Celem przedmiotowej recenzji jest ocena przedłożonej rozprawy doktorskiej pod kątem spełnienia wymagań określonych w artykule 13 ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. 2017 r. poz. 1789) w związku z art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 742, ze zm.).

Rozprawa doktorska pod tytułem *Planowanie w organach i podmiotach administracji terenowej zarządzania kryzysowego na przykładzie województwa opolskiego*, napisana przez magistra Tomasza OLEJNIKA pod kierunkiem naukowym profesora doktora habilitowanego inżyniera doktora honoris causa Jarosława WOŁEJSZO oraz promotora pomocniczego doktor Zofii MARCINIAK, jest niewątpliwie interesująca z naukowego punktu widzenia. Tematyka dysertacji odnosi się do analizy zagadnień formalno-prawnych dotyczących działań jednostek samorządu terytorialnego. Badając zagadnienia Autor poddał analizie i ocenie dokumentację sporządzaną i wykorzystywaną przez organy i podmioty zarządzania kryzysowego. Doktorant swą uwagę skupił się na tematyce związanej z zarządzaniem kryzysowym, tym samym z bezpieczeństwem mieszkańców województwa opolskiego, zamieszkujących wybrane gminy. Praca w swym poznawczym wymiarze pozwoliła poszerzyć wiedzę na temat współdziałania organów i podmiotów realizujących zadania z zakresu zarządzania kryzysowego.

Doktorant poruszył potrzebne, ważne i aktualne zagadnienie związane z elementami planowania cywilnego oraz koordynacją działań, zatem współpracą określonych podmiotów podczas różnych faz realizacji zarządzania podczas kryzysu. W obszarze zainteresowań pozostawały głównie wybrane gminy wiejskie oraz miejsko-wiejskie. Prowadzone analizy dotyczyły głównie zagrożeń naturalnych, jednak w poruszonej analizie zostały także ujęte kwestie katastrof drogowych czy incydentów o charakterze zagrożeń chemicznych. Trudno zaprzeczyć tezie, że zarówno niebezpieczeństwa antropologiczne, naturalne czy katastrofy lub szkodliwość technologiczna wymagają współdziałania podmiotów odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa. Dotychczasowe doświadczenia wykazują, że w tej materii nie ma stanu pełnego zadowolenia, gdyż kryzysy pojawiają się nieustannie, co wymaga usprawnienia planowania cywilnego, współdziałania służb i administracji publicznej.

Doktorant na wstępie przedstawia sytuację problemową i uzasadnia aktualność podejmowanej tematyki badawczej. Autor wychodzi naprzeciw konieczności uzupełnienia tematyki planowania – zarówno od strony teoretycznej, jak i rekomendacji dla skuteczności prowadzonej polityki bezpieczeństwa na poziomie gminy i powiatu. Warto zaznaczyć kilkunastoletnie doświadczenie zawodowe Doktoranta w omawianej tematyce. Pełnił on funkcję sekretarza i zastępcy burmistrza, strażaka-ratownika oraz jako pracownik administracyjny miał bezpośrednią styczność z problematyką zarządzania kryzysowego, obronnością, obroną cywilną czy współpracą z OSP.

Wskazane połączenie teorii i praktyki przez Badacza tematu powoduje, że analizowana treść rozprawy naukowej jest niewątpliwie interesująca w swej jakościowej płaszczyźnie i jej walorem jest wymiar praktyczny. W opinii Autora kluczowym jest stworzenie takiego

planowania, aby współdziałanie wszystkich jednostek samorządu terytorialnego oraz służb ratowniczych i instytucji, było przygotowane do racjonalnego wykorzystania zasobów do usuwania zdarzeń oraz uzyskania spójności procedur i dokumentów planistycznych.

W ciekawej treściowo dysertacji daje się zauważyć etapowość prowadzonej narracji i argumentacji. Całość opisu procesu badawczego jest opracowana poprawnie, co unaocznia umiejętności autorskie w kwestiach właściwego kształtowania procedury poznawczej. To z kolei jest konieczne przy dokumentowaniu przygotowania autorskiego do pełnienia funkcji przypisywanych pracownikowi naukowemu i tym samym merytorycznej zasadności uzyskania pierwszego stopnia naukowego.

2. Metodologiczna ocena rozprawy

Uwzględniając złożoność przedmiotu poznania należy stwierdzić, że Doktorant podjął się trudnego zadania, wymagającego rozległej i żmudnej pracy badawczej, związanej ze złożonością zdarzeń czy opinii przekładających się logicznie na obraz realnej przedmiotowo rzeczywistości. Analiza metodologiczna aspektów pracy doktorskiej wskazuje, iż jest ona skonstruowana poprawnie i odpowiada wymogom metodologicznym nauk społecznych.

Recenzowana praca doktorska składa się ze streszczenia, wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz załączników (spisu tabel, rysunków, kwestionariusza ankiety i arkusza obserwacji), a całość dysertacji zajmuje 309 stron.

We wstępie (zawartym na stronach 11-13) Doktorant wprowadził czytelnika do tematyki rozprawy doktorskiej.

W rozdziale pierwszym (strony 14-45) pod tytułem *Podstawy metodologiczne badań*, Doktorant przedstawił przedmiot i cel badań, główny problem badawczy oraz problemy szczegółowe, w ślad za problemami główną hipotezę badawczą oraz hipotezy szczegółowe. Autor nakreślił przebieg procesu badawczego, uwzględniając etapy: koncepcyjny, realizacji i finalizacji badań, a także w rzetelny i wyczerpujący sposób scharakteryzował zastosowane metody badawcze, uzasadniając celowość ich wykorzystania.

W rozdziale drugim (strony 46-115) pod tytułem *Planowanie jako narzędzie zarządzania kryzysowego w teorii i praktyce*, Doktorant skupia uwagę na administracji, jej zadaniach oraz zarządzaniu kryzysowym i jego systemie. W rozdziale Autor przedstawia wyniki analizy wybranych pojęć i zjawisk wskazując na występujące między nimi zależności. Opisano istotę i cel planowania cywilnego, a także jego miejsce i funkcje w systemie zarządzania kryzysowego w Polsce. Doktorant również przedstawił analizę przygotowań,

przebiegu i wdrażania procedur, planów z zakresu realizacji zadań zarządzania kryzysowego jak i współdziałania uczestników. Rozdział kończy się konkluzjami, stanowiącymi wnioski cząstkowe, odnoszące się do postawionej problematyki w tym rozdziale.

W rozdziale trzecim (strony 116-169), pod tytułem *Planowanie organów i podmiotów zarządzania kryzysowego*, Doktorant analizuje wybrane podmioty uczestniczące w działaniach mających charakter sytuacji kryzysowych oraz działania podstawowe tych podmiotów, związane z ratowaniem życia ludzkiego. Na potrzeby rozprawy Autor wskazał trzy podmioty, a są nimi: straż pożarna, policja i wojsko. Doktorant wiele analiz poświęcił jakości współpracy danych instytucji na poziomie lokalnym. Właśnie tam bowiem kluczowe znaczenie ma współpraca pomiędzy administracją samorządową, a podmiotami ratowniczymi. Podobnie jak w poprzednich częściach pracy rozdział kończy się wnioskami (konkluzjami), odnoszącymi się do postawionej problematyki w tej części dysertacji.

W rozdziale czwartym (strony 170-282) pod tytułem *Usprawnienia w planowaniu organów i podmiotów zarządzania kryzysowego*, Doktorant uszczegóławia zakres uzyskanych wyników badań jakie przeprowadził na terenie województwa opolskiego. Proponowane korekty dotyczą zwiększenia efektywności działań pomiędzy organami i podmiotami zarządzania kryzysowego poziomu terytorialnego. Badacz postuluje maksymalizację korzyści wynikających z minimalizacji biurokratyzacji, dotyczącej tworzenia dokumentacji planistycznej poziomu jednostki samorządu terytorialnego – gminy. Opisywana część dysertacji kończy się wnioskami, odnoszącymi się do postawionej problematyki w tym rozdziale.

W zakończeniu (umieszczonym na stronach od 278 do 281), Doktorant dokonał syntetycznego podsumowania analizowanych treści oraz odniósł się do założeń badawczych na poziomie konceptualizacji, wskazując osiągnięcie celu badawczego.

Dysertacja w całości wyczerpuje przedstawiony przedmiot badań oraz założenia badawcze. Zostały one poparte rzeczową i wnikliwą analizą literatury przedmiotu, obszernym materiałem empirycznym, przy zastosowaniu właściwych metod, technik i narzędzi badawczych.

Analizując treść problemów badawczych przedstawionych w dysertacji, należy podkreślić, że stanowią one ambitne zadanie badawcze o charakterze deskrypcyjnym, eksplanacyjnym, diagnostycznym i w jakimś stopniu również predyktywnym. Wygenerowane problemy szczegółowe wyznaczyły drogę postępowania badawczego, którego cechami są zwięzłość i rzeczowość.

Hipotezy robocze, przyjęte przez Doktoranta na potrzeby badań, są powiązane zarówno z wyznaczonymi celami badań, jak i z problemami badawczymi. Do rozwiązywania problemów zastosowano podejście z wykorzystaniem teoretycznych i empirycznych metod badawczych.

Analizując układ dysertacji z punktu proporcji między wielkością (obszernością) poszczególnych rozdziałów, należy go uznać za poprawny. Kolejność poszczególnych rozdziałów wynika logicznie z toku prowadzonego procesu poznawczego. Poprawna jest również struktura poszczególnych rozdziałów. Wyraźnie jest w nich dostrzegalna etapowość prowadzonego poznania, jak również logika prezentacji osiągniętych efektów badań.

Literatura przedmiotu (137 pozycji) dotycząca rozmaitych aspektów rozpatrywanej problematyki została dobrana i wykorzystana poprawnie. W całościowym ujęciu Doktorant wykazał, że nie tylko potrafi zgromadzić materiał badawczy, uporządkować i dokonać selekcji, lecz także posiada umiejętność swobodnego prezentowania treści w formie pożądanej dla prac naukowych. Za wystarczający należy uznać zbiór rysunków, tabel i wykresów, pozwalających zarówno na pełniejszy opis podejmowanych kwestii, jak i na zrozumienie analizowanego problemu.

Rekapitulując należy stwierdzić na bazie przedstawionej do recenzji pracy, że Doktorant z całą pewnością jest przygotowany do samodzielnego prowadzenia badań.

3. Ocena merytoryczna

Recenzowana rozprawa doktorska stanowi zwarte opracowanie naukowe liczące 281 stron, bibliografię, streszczenia oraz załączniki (razem 309 stron).

Pod względem merytorycznym dysertacja wnosi do zasobów nauki nowe wartości poznawcze. Dotyczą one w głównej mierze wypełnienia luki badawczej, przemyślenia co do usprawnień jakie można zastosować w sferach koordynacji działań podmiotów oraz wykorzystywanej technologii i stosowania prawa na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Uzyskane rozwiązania autor poparł szczegółową analizą wyników przeprowadzonych badań, wskazując wnioski weryfikujące przyjęte hipotezy oraz oceniając stan rzeczywistości. Ponadto analiza literatury, którą przeprowadził Doktorant wskazuje jednoznacznie na brak opracowania będącego syntetycznym ukierunkowaniem integracji działań na wypadek powstania zagrożenia. Autor dokonał segregacji opracowań według słów kluczowych, głównie pod kątem: zarządzania kryzysowego, planowania cywilnego, bezpieczeństwa, zagrożeń, organizacji, organizacji publicznych, informacji, obiegu informacji,

zarządzania, administracji, samorządu, systemu ratowniczego itp. Analizie podlegały m.in.: przepisy prawa, interpretacje, artykuły naukowe, monografie.

Recenzowana rozprawa doktorska doskonale realizuje potrzebę aktualizacji i uzupełnienia problematyki planowania. Tylko dzięki tak realizowanej ścieżce postrzegania można udzielić rzetelnych, pozytywnych rekomendacji zmian w procesie zwiększania skuteczności polityki bezpieczeństwa na poziomie gminy i powiatu.

W zakończeniu dysertacji Doktorant podsumowuje przeprowadzone badania, umieszczając swoje spostrzeżenia z przeprowadzonego procesu poznawczego. Uzyskane wyniki pozwalają konstatować, że cel badań jaki został założony — osiągnięto.

Podczas wnikliwej analizy treści rozprawy dostrzec można pewne kwestie, które wymagają wyjaśnienia. Proszę o ich uściślenie:

1. Nawiązując do próby badawczej: **jakie stosował Pan kryteria celowego doboru próby, jeśli zaakceptował Pan znaczące dysproporcje między badanymi podmiotami (z dwóch instytucji było po 2 reprezentantów, zaś z kolejnych podmiotów 29 lub 58)?**
2. **Czy tworząc treść dysertacji miał Pan świadomość, że powołuje się na nieaktualne dane w punkcie nr 1, mimo iż w odwołaniu do przypisu podaje Pan rzetelne źródło, to wcale nie cytuje Pan treści wskazywanej Ustawy? Proszę o komentarz do tego niedopatrzenia.**
3. Na stronie 116 pracy Doktorant wylicza podmioty bezpieczeństwa podległe Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji powołując się na źródło sprzed 12 lat. Pytanie moje brzmi: **Czy znany jest Panu fakt (i od kiedy?), że istnieje formacja o akronimie SOP? Dodatkowo proszę o uszczegółowienie podległości SKW i SWW.**
4. Na stronie 302 Doktorant umieścił narzędzie badawcze, zaznaczając możliwość wyboru jednej odpowiedzi. Proszę wskazać, **którą odpowiedź powinien zaznaczyć respondent zapytany o charakter udziału w zdarzeniu kryzysowym, jeśli uczestniczył w swoim życiu zarówno w ćwiczeniach, jak i w realnym zdarzeniu?**
5. W opisie wyników badań na stronie 191 wskazuje Doktorant, że wszyscy udzielili odpowiedzi na pytanie nr 5 **(Czy korzystał Pan/ Pani z Planu Zarządzania Kryzysowego podczas ćwiczeń Zespołu Zarządzania Kryzysowego lub ćwiczeń zgrywających? Ankietowani mogli wybierać jedną z dwóch zaproponowanych**

odpowiedzi: tak, nie). **A co mogli zaznaczyć Ci respondenci, którzy nie brali udziału w ćwiczeniach (zgodnie z danymi na stronach 43 i 44 było ich sporo)? Czy analizował Pan powyższą możliwość wnosząc o znaczeniu przewagi opinii negatywnych w odniesieniu do pytania nr 5?**

W podsumowaniu należy stwierdzić, że rozprawa jest napisana poprawnym i precyzyjnym językiem. Mimo iż w pracy występują błędy edycyjne (interpunkcyjne i tak zwane literówki) nie obniżają one wartości merytorycznej pracy. Argumentacja tez oraz przedstawione propozycje nie wzbudzają większych wątpliwości. Dążenie do poprawności analiz podnoszą w moim przekonaniu wartość dysertacji, podobnie jak styl opisu naukowego.

4. Wniosek końcowy

Rozprawa doktorska pod tytułem *Planowanie w organach i podmiotach administracji terenowej zarządzania kryzysowego na przykładzie województwa opolskiego, napisana przez magistra Tomasza OLEJNIKA, pod kierunkiem naukowym profesora doktora habilitowanego inżyniera doktora honoris causa Jarosława WOŁEJSZO oraz promotora pomocniczego doktor Zofię MARCINIĄK, zasługuje na ogólną ocenę pozytywną. Logiczna i spójna całość rozważań pozwalają stwierdzić, że rozprawa spełnia warunki i wymagania niezbędne do nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych. Dysertacja stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i wskazuje autorskie rozwiązania w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze społecznej.*

Biorąc pod uwagę metodologiczny i merytoryczny poziom przedstawiony w rozprawie rozwiązań a także ich oryginalność i użyteczność stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska spełnia wymagania określone w artykule 13 ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. 2017 r. poz. 1789) w związku z art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 742). Tym samym rekomenduję jej przyjęcie do dalszego postępowania kwalifikacyjnego i wnoszę o dopuszczenie magistra Tomasza OLEJNIKA do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

